

Onderwerp Samenwerking in de waterketen

Steller Anne Helbig

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050)

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 4460052

Datum 2 juli 2014

Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief willen wij u informeren over de voortgang van de samenwerking in de waterketen. Eerder hebben wij u hierover geïnformeerd in een brief in juni 2012 met kenmerk R012.3122591 en in de brief naar aanleiding van het gesprek over de totstandkoming van het nieuwe water – en rioleringsplan van september 2013 met kenmerk RO 13.3874645. We gaan in deze brief achtereenvolgens in op de aanleiding, de doelen van samenwerking, de uitvoering, de financiën, de communicatie en tenslotte op het vervolg. Als bijlage is de brochure ‘samenwerking in de waterketen Groningen Noord-Drenthe’ toegevoegd. In deze brochure wordt aan de hand van een aantal voorbeelden in gegaan op de voordelen van de samenwerking.

Aanleiding

In het landelijk Bestuursakkoord Water zijn afspraken gemaakt over onder andere het vergroten van de doelmatigheid in de waterketen. Conform het Bestuursakkoord Water wordt samenwerking in de waterketen binnen de regio Groningen en Noord-Drenthe concreet vorm gegeven. Nu moet de samenwerking worden geborgd, deze borging gebeurt door een samenwerkingsovereenkomst op regionale schaal en op het niveau van het cluster Haren, Groningen en Ten Boer. Door deze samenwerkingsovereenkomsten te ondertekenen verbinden alle gemeenten, waterschappen en waterbedrijven zich aan de doelstellingen van de regionale samenwerking en samenwerking op het niveau van het cluster Haren Groningen en Ten Boer.

Doelen samenwerking

De belangrijkste doelen voor de samenwerking in de waterketen zijn kostenreductie, verbetering kwaliteit, verminderen kwetsbaarheid, bevorderen duurzaamheid.

Het landelijke feitenonderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water heeft aangetoond dat er een reductie op de kostenstijging mogelijk is. Landelijk is er een visitatiecommissie ingesteld onder leiding van mevrouw Karla Peijs. Deze commissie ziet toe op de voortgang en uitvoering van de landelijke afspraken. De regio Groningen en Noord-Drenthe vormt het aanspreekpunt. Vanuit de regio wordt de realisatie van de doelen aangestuurd en gecoördineerd. Uit het regionale feitenonderzoek blijkt dat in de regio Groningen en Noord-Drenthe de landelijke doelstelling onverkort van toepassing is. De 27 gemeenten en 2 waterschappen staan voor realisatie van een kostenreductie (minder meer) in 2020 van tenminste 10%, dit is € 14,9 miljoen structureel.

De kwaliteit van het beheer is afhankelijk van goede vakkennis, goede betrouwbare informatie en professionele sturing op de beleidscyclus. Goede kwaliteit uit zich in investeringen voor de laagst maatschappelijke kosten; zoveel mogelijk doen met zo weinig mogelijk geld. Maar draagt ook bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte. 'Water' wordt een volwaardig onderwerp in de ruimtelijke ontwikkeling.

Uitvoering

Veel gemeenten en waterschappen zijn kwetsbaar doordat veel taken worden verricht door éénpitters in de organisatie. Dat maakt niet alleen de organisatie fysiek kwetsbaar, maar zet ook een rem op innovatie en een evenwichtige taakuitvoering. De samenwerking in de waterketen geeft invulling aan de vermindering van de kwetsbaarheid. Binnen de waterketen worden investeringen voor een bijzonder lange termijn gedaan. Door deze investeringen goed op elkaar af te stemmen en ze toekomstbestendig te maken gaan duurzame ontwikkeling en doelmatigheid hand in hand. Door kennisuitwisseling en het borgen van de gezamenlijke koers in de projecten binnen de waterplannen en waterakkoorden realiseren we een meer duurzaam beheer van de waterketen.

Samenwerking op verschillende schaalniveaus

De uitvoering richt zich op de inhoud; wat moeten we doen om de doelen van de samenwerking in waterketen in de komende jaren te realiseren? Daarbij worden 2 schaalniveaus onderscheiden: Op clusterniveau worden besparingen gerealiseerd door kennis en ervaringen te delen een daarmee nog eens kritisch de geplande investeringen te beschouwen of te combineren dan wel door werken samen uit te voeren.

Op regionaal niveau worden activiteiten uitgevoerd die door haar omvang leiden tot een duidelijk synergievoordeel boven het niveau van clusters. Deze heeft de omvang van de waterschapsgebieden Noorderzijlvest en Hunze en Aa's.

Samenwerking zonder aparte juridische entiteit

De samenwerkingsvorm waarvoor is gekozen is samenwerking op basis van professionele regie. Daarbij is de optimale schaal om activiteiten te beleggen een enkele keer is op het niveau van de individuele organisatie maar meestal ligt het optimum op een hoger niveau: cluster of regio. Het model is geen blauwdruk en detaillering wordt in dit stadium achterwege gelaten. Zonder een aparte juridische entiteit in het leven te roepen is het mogelijk om werk te maken van Samen Werken.

Financiën

Om de besparingen te realiseren zullen eerst investeringen moeten worden gedaan. Samenwerken met meerdere partijen vergt bovendien coördinatie en afstemming. Deze kosten worden door alle partijen op basis van evenredigheid gedragen. De kosten wegen ruim op tegen de baten. De kosten die verbonden zijn aan de samenwerking worden gedekt uit het Groninger Water- en Rioleringsplan. De samenwerking heeft geen andere financiële gevolgen dan reeds voorzien in dit water- en rioleringsplan dat in november 2013 door uw raad is vastgesteld.

Communicatie

Er is een brochure "Samenwerken aan de waterketen Groningen/Noord-Drenthe" opgesteld waarmee de ontwikkelingen in de waterketen voor college- en raadsleden nog eens wordt toegelicht. Deze is in mei 2014 naar elke partij verzonden en als bijlage bij deze brief gevoegd. Voor de ondertekening van de overeenkomst in het Cluster Haren, Groningen, Ten Boer zal een geschikt moment worden gekozen na de zomer. We willen dit tekenmoment combineren met een informatieve bijeenkomst voor raadleden uit het cluster Haren, Groningen en Ten Boer.

Vervolg

Na de politieke besluitvorming wordt in het najaar gestart met het inhoudelijke uitvoeringsprogramma. Jaarlijks wordt de voortgang geëvalueerd en gerapporteerd aan alle partijen in de samenwerking.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Samen werken aan de Waterketen

Groningen en Noord-Drenthe

Al 20 jaar woont Jennie Havinga met veel plezier in Appingedam. Ze is blij met haar twee kleine kinderen, die ze elke dag fluitend op de fiets naar school brengt en haalt. Vier weken geleden werd haar straat opgebroken voor vervanging van het riool. Een hele toer om dan met twee kinderen op de fiets de straat in en uit te komen. Daarbij liep ze iedere dag weer een heleboel zand in huis. En haar kinderen natuurlijk ook. Niet fijn als je moe uit je werk komt, en dan elke dag dat zand op te moeten zuigen. Maar goed, dat hoort erbij. Wat schetst haar verbazing? Vorige week werd wéér de straat opgebroken. Nu door het waterbedrijf. Zat ze weer met dat gedoe. Het eerste wat ze dacht was: "Had dat niet in één keer gekund? Dat had mij een hoop hinder bespaard."

DOOR SAMEN TE WERKEN IN DE WATERKETEN GAAN WE AFSPRAKEN MAKEN. ZOALS AFSTEMMING OVER STRATEN DIE OPEN MOETEN ZODAT BURGERS ZO MIN MOGELIJK ONGEMAK ERVAREN.

Voorwoord

.....
De best mogelijke kwaliteit tegen
de laagste maatschappelijke kosten.
Daarop zitten onze inwoners
te wachten!

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug. Voor u als lid van het nieuwe college of van de gemeenteraad hebben wij Samen werken aan de Waterketen geschreven. U leest wat de Waterketen is en hoe de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en waterbedrijven vorm krijgt:

- 27 gemeenten uit Groningen en Noord-Drenthe;
- 2 waterschappen: Hunze en Aa's en Noorderzijlvest;
- 2 waterbedrijven: Waterleidingmaatschappij Drenthe en Waterbedrijf Groningen.

BURGER CENTRAAL

Belangrijk in de Waterketen is dat we de inwoner centraal zetten. Daar doen we het voornamelijk voor. Als wij niet samenwerken, stijgen de kosten te veel en is het niet meer betaalbaar voor onze inwoners. Daarnaast verbetert samenwerking de kwaliteit van het werk en biedt het de mogelijkheid om kennis met elkaar te delen. Daarbij is duurzaamheid in de huidige tijd een belangrijke voorwaarde in de uitwerking.

ER VALT NOG WAT TE VERDIENEN

De riolering, waterzuivering en drinkwatervoorziening stemmen we beter op elkaar af en taken voeren we gezamenlijk uit. Er ligt een mooie opgave voor u: samen bekijken wat er nog valt te verdienen!

U BLIJFT OP DE HOOGTE

Wij brengen een digitale nieuwsbrief uit waarin wij u op de hoogte houden van de vorderingen. U ontvangt deze nieuwsbrief automatisch. Op www.waterketengroningendrenthe.nl vindt u de dossiers over onze Waterketen. Twee keer per jaar organiseren we een bestuurlijk overleg waarvoor wij de portefeuillehouders uitnodigen.

Wat is de waterketen?

ONDER DE WATERKETEN WORDT HET TRAJECT VERSTAAN VAN OPGEpomPT GRONDWATER TOT LOZING OP HET OPPERVLAkTEWATER. HET GAAT DAARBIJ OM DE PRODUKTIE EN TRANSPORT VAN DRINKWATER EN HET INZAMELEN, TRANSPORTEREN EN DAARNA ZUIVEREN VAN HET AFVALWATER.

Het enthousiasme is er en gemeenten zien er meerwaarde in. De afvalwaterakkoorden zijn in januari 2014 gereed voor alle clusters. Ze zijn nu een feit: uitwerken en toepassen.

In Nederland werken gemeenten, waterschappen en waterbedrijven samen in de Waterketen. De drinkwatervoorziening, riolering en waterzuivering stemmen we op elkaar af en taken voeren we gezamenlijk uit. Daarbij streven we drie doelen na:

1. Kosten besparen door investeringen op elkaar af te stemmen en taken gezamenlijk uit te voeren.
2. Kwetsbaarheid verminderen door de uitvoering van taken gezamenlijk beter te borgen.
3. Kwaliteit verbeteren door beter gebruik te maken van elkaars kennis en ervaring.

Dwars door al deze doelen speelt het thema duurzaamheid een belangrijke rol.

WATERKETEN GRONINGEN - DRENTHE

In Groningen en Noord-Drenthe hebben we deze samenwerking vorm gegeven in de Waterketen Groningen/Drenthe. In dit gebied vallen de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. Hier is een traditie van samenwerking gegroeid sinds het hoge water van 1998. Partijen weten elkaar goed te vinden en bestaande samenwerkingsverbanden bouwen we eenvoudig verder uit.

.....
 De samenwerking in de Waterketen kent drie fasen:

1. Feitenonderzoek: wat is de meerwaarde van samenwerken (afronding april 2012);
2. Uitvoeringsplannen zoals de afvalwaterakkoorden en afvalwaterplannen (afronding eind 2013);
3. Implementatie vanaf september 2014.

Daarnaast bestaat de samenwerking uit bijna dertig gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe, samenwerkend binnen de Verenigingen van Groninger (VGG) en Drentse (VDG) gemeenten. De waterambassadeur voor Groningen en Noord-Drenthe fungeert als intermediair.

Waterbedrijf Groningen en Waterleidingmaatschappij Drenthe vertegenwoordigen de drinkwatersector in beide provincies.

CONCRETE VOORBEELDEN IN GRONINGEN EN NOORD-DRENTHE

- In Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer en Slochteren besteden de gemeenten gezamenlijk het kolkenzuigen aan. Dat betekent dat er maar één bestek is geschreven door de ambtenaar die daar het beste in is. Dit levert niet alleen tijdswinst op maar ook een betere kwaliteit.
- Binnen de zuiveringskringen van Foxhol en Hoogezand-Sappemeer willen we meer gaan sturen op afstand. Dat betekent als er bijvoorbeeld een riooloverstort is in Tynaarlo en het riool kan het daar niet aan, we het rioolstelsel van Hoogezand-Sappemeer en Slochteren als extra opvangbuffer inzetten. Zodat we het systeem meer toekomstbestendig maken en dure investeringen achterwege blijven.
- Onderzoek naar het afvalwater van het UMCG en het Martini Ziekenhuis doen we gezamenlijk met WLN (het laboratorium van de waterbedrijven), de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest en de gemeente Groningen.
- Voor de gemeenten Vlagtwedde en Loppersum verzorgt Hunze en Aa's het beheer en onderhoud van de rioolgemalen.
- Zeven gemeenten hebben inmiddels samen met de waterschappen een afvalwaterbeleidsplan opgesteld, wat voor de betrokken gemeenten het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) heeft vervangen.
- We onderzoeken om het laboratorium van Hunze en Aa's en Noorderzijlvest samen te voegen met het drinkwaterlaboratorium van WLN.

▲ RIJOLWATERZUIVERING IN ASSEN

RESULTAAT TELT

In 2011 is becijferd dat we structureel elk jaar € 14,7 miljoen kunnen besparen voor de twee waterschappen en de 27 gemeenten. Een belangrijke taak is om invulling te geven aan het Bestuursakkoord Water en verantwoording af te leggen aan de landelijke organisatie. Groningen en Noord-Drenthe wordt als regio afgerekend, waarbij individuele verschillen ruimte laten binnen een gezamenlijk resultaat. De te realiseren kostenvermindering moet worden bereikt door:

- Kansen Regionaal Feitenonderzoek: 7,5-10 miljoen minder meerkosten structureel jaarlijks;
- Onderlinge samenwerking tussen gemeenten onderling of tussen waterschappen onderling;
- Autonome kostenbesparing van individuele partijen.

BESLUITVORMING VOORJAAR 2014

Na het aantreden van de nieuwe colleges vindt de besluitvorming over fase 3 plaats. Gelijktijdig stellen we dan ook de waterakkoorden in de clusters vast. We gaan dit met elkaar op een mooie manier uitvoeren. Wij zijn er van overtuigd dat samenwerken in de Waterketen het werken leuker maakt. Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Dat vraagt een andere houding, personen maken het verschil. Ook bij u.

OPDELING IN CLUSTERS

Het gebied Groningen en Noord-Drenthe is opgedeeld in kleinere gebieden, zogenaamde clusters. Deze clusters liggen vaak rondom een rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi), soms liggen er meerdere rwzi's in een cluster. Voor gemeenten is het handiger en fijner om met buurgemeenten afspraken te maken in de Waterketen. Voor elk cluster wordt een afvalwaterakkoord gemaakt. Daarin staan afspraken over samenwerking op het gebied van gemalenbeheer en het beperken van de afvoer van regenwater naar de rwzi.

▲ RELINEN, RIOLERING WORDT AAN DE BINNENKANT VOORZIEN VAN EEN NIEUW JASJE.

.....

Samenwerken betekent altijd dat je moet inleveren op eigen gewoontes. Dat is niet altijd eenvoudig. Toch lijkt het op een aantal vlakken goed te lukken.

WERKZAAMHEDEN OP ELKAAR AFSTEMMEN

Alle organisaties uit de waterketen doen aan beheer en onderhoud. We stellen ons dan de vraag doen we dat doelgericht en doelmatig. Moet een weg open voor het riool dan gaan we kijken of het waterbedrijf daar tegelijk ook haar leidingwerk kan vervangen. Zodat de weg nog maar één keer open hoeft. Belangrijke randvoorwaarde hiervoor is dat we inzicht hebben in elkaars vervangingsprogramma's.

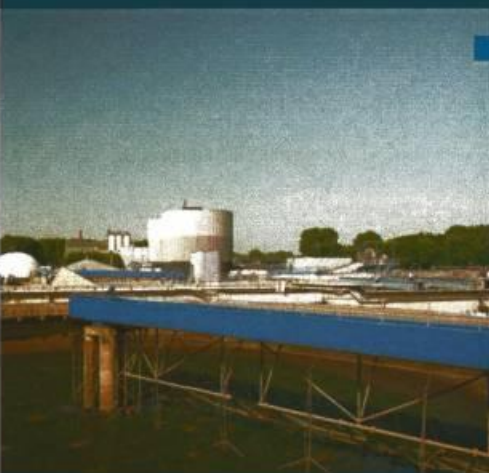
WIE IS WAARVOOR VERANTWOORDELIJK?

DRINKWATER

Het drinkwaterbedrijf produceert drinkwater uit grondwater of oppervlaktewater en verzorgt het transport via waterleidingen naar woningen, bedrijven en instellingen. Het grootste deel van ons drinkwater wordt na gebruik afvalwater.

RIOLERING

Afvalwater is slecht voor de gezondheid en het milieu. Daarom is voor het inzamelen en transporteren van afvalwater een netwerk van gesloten riolen aangelegd. Het riool is de schakel tussen huizen, bedrijven en de rioolwaterzuiveringsinstallatie. De gemeente verzorgt het onderhoud en de aanleg van het rioolstelsel. Het waterschap beheert de grote transportriolen naar de waterzuivering.

WATERZUIVERING

Vroeger werd afvalwater ongezuiverd geloosd in sloten, rivieren en de zee. Tegenwoordig zuiveren we al ons afvalwater grondig. Hiervoor beschikken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest over rioolwaterzuiveringsinstallaties. In grote bassins bezinken de vaste delen en eten bacteriën de meeste organische stoffen op. Na de zuivering lozen zij het water op het oppervlaktewater.

REGENWATER

Regenwater in stedelijk gebied geeft overlast als we het niet afvoeren. In het verleden voerden we het regenwater daarom af via het riool. Een nadeel is dat de waterzuivering bij zware buien dan heel veel water tegelijk moet verwerken, waardoor er ongezuiverd afvalwater in het oppervlaktewater kan komen. In de afgelopen 15 jaar zijn er daarom bij nieuwbouwwijken aparte hemelwaterriolen aangelegd die het regenwater rechtstreeks naar het oppervlaktewater afvoeren. In bestaande wijken wordt hard gewerkt aan het afkoppelen van het regenwater. Het hemelwaterriool wordt aangelegd en onderhouden door de gemeente.

ACHTERGROND

- Mei 2011 is het landelijk Bestuursakkoord Water ondertekend door het rijk en de koepelorganisaties van provincies, drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen. In het akkoord is afgesproken om vanaf 2020 in de Waterketen jaarlijks 450 miljoen euro minder uit te geven dan op dit moment is voorzien. De besparingen komen neer op circa 12,5% van de jaarlijkse kosten voor gemeenten en waterschappen en 5% voor de drinkwaterbedrijven. Deze besparingen zijn gebaseerd op een landelijk feitenonderzoek uit maart 2010.
- Het Bestuursakkoord spreekt naast de besparingen ook over het verder professionaliseren van het beheer, het verminderen van de personele kwetsbaarheid en het vergroten van het innovatievermogen en de duurzaamheid.
- Het Bestuursakkoord kent een interessant wenkend perspectief: verbeteren en ontwikkelen, in combinatie met besparen door de goede dingen goed te doen.
- Juli 2011 heeft de stuurgroep Waterketen Groningen en Noord-Drenthe een waterketenakkoord getekend dat aansluit op de landelijke ontwikkelingen. In het akkoord is onder meer afgesproken om een regionaal feitenonderzoek voor de gehele waterketen uit te voeren. Aan het feitenonderzoek deden alle Groningse en Noord-Drentse gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven mee.

WATER VERBINDT

Er is een beleidsvisie geschreven die de samenwerking meer identiteit en legitimatie verschaft: Water Verbindt. Die moet leiden tot versterking van draagvlak en borgen van kennisontwikkeling in het samenwerken.

GEWOON BEGINNEN

Het resultaat is een ontwikkelagenda voor de regio. Er is op een strategische manier gekeken naar thema's die bijdragen aan de doelen van de samenwerking. Water Verbindt biedt een goede basis voor de uitvoering van activiteiten. Advies van de visie: gewoon beginnen en laat je leiden door Water Verbindt.

Meneer Jansen woont in Winschoten. Daar woont hij met plezier. Helaas heeft Winschoten in de zomer van 2013 tot twee keer toe te maken gehad met flinke regenbuien. Het riool kon al die regen niet verwerken en het vieze rioolwater spelde over de straten. Zogenaamde riooloverstorten. Dan is het zaak er voor te zorgen dat dat smerige water niet je huis binnen sijpelt. Jansen begrijpt dat men niks kan doen aan de hevige regenval. Maar dat het riool de wateroverlast niet aan kan dat is toch wel te voorkomen? Geen gezonde situatie voor mens en dier, dat ongezuiverde rioolwater dat over de straten spoelt. "Het is een smerige kwestie", aldus Jansen.

DIT MAG GEWOON NIET WEER GEBEUREN. SAMEN MET HET WATERSCHAP HEEFT DE GEMEENTE EXTRA ONTLUCHTINGSDEKSELS GEPLAATST OP CRUCIALE PLEKKEN, EXTRA DUIKERS AANGELEGD, SLOTEN UITGEDIPT EN WORTELS UIT RIOLEN VERWIJDERD. EEN MOOIE VORM VAN SAMENWERKING!

MEER LEZEN?

www.waterketengroningendrenthe.nl
www.kaderrichtlijnwater.nl

Hier vindt u alle documenten voor de eigen regio. Maar ook hoe de organisatie van de Waterketen is vorm gegeven. De Europese Kaderrichtlijn Water moet uiterlijk in 2027 in heel Europa zorgen voor een goede chemische en ecologische waterkwaliteit. Gemeenten, waterschappen en waterbedrijven werken samen om de waterkwaliteit Brussel proof te krijgen.

www.samenwerkenaanwater.nl
www.deltaprogramma.nl

U vindt hier landelijke voorbeelden van de Waterketen. Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor volgende generaties te beschermen tegen hoog water en te zorgen voor voldoende zoet water.

www.helpdeskwater.nl

De helpdesk richt zich op het ontsluiten van kennis die aanwezig is binnen de werkvelden waterbeleid en waterbeheer in de breedste zin. Zo vindt u daar het Nationaal Bestuursakkoord Water via de zoekmachine.

www.uvw.nl

De Unie van Waterschappen is de werkgeversorganisatie van ongeveer 11.000 medewerkers bij 23 waterschappen in Nederland. De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

www.vng.nl
www.vewin.nl

Website van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Vewin is de Vereniging van drinkwaterbedrijven in Nederland. Haar belangrijkste taak is het behartigen van de belangen van de leden in Den Haag en Brussel.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de waterambassadeur
j.niezen@groningergemeenten.nl